

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

ERZURUM SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2024 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2025

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	8
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	9
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI	9
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6. DENETİM GÖRÜŞÜ	11
7. DENETİM BULGULARI	12
8. EKLER	38

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu	4
Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	5
Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	6
Tablo 7: ESKİ'nin Hissedarı Olduğu Şirketler	7
Tablo 8: Yıllar İtibarıyla Su Kayıp Oranları	15
Tablo 9: Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Usulüyle Yapılan Bazı Alımlar	21
Tablo 10: İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıp Kaçak Oranları	23
Tablo 11: Çevre Temizlik Vergisi Borcu	30

KISALTMALAR

AŞ	Anonim Şirket
ÇTV	Çevre Temizlik Vergisi
DSİ	Devlet Su İşleri
ESKİ	Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi
KDV	Katma Değer Vergisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
RG	Resmi Gazete
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SCADA	Gözetleyici Kontrol ve Veri Toplama Sistemi (Supervisory Control and Data Acquisition)
TL	Türk Lirası

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Yazılım ve Telif Hakkı Alımlarının Haklar Hesabında İzlenmemesi

B. Diğer Bulgular

1. İçme Suyu ve Atıksu Aboneliği Kaynaklı Alacakların Tahsil Edilememesi

2. İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıp-Kaçak Oranının Yüksek Olması

3. İdare Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Tarifelerinin Maliyetinin Altında Belirlenmesi

4. İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

5. İdare Tarafından Açılan Su Kuyularının Bilgisinin Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğüne Bildirilmemesi

6. Tek Seferde İhale ile Temin Edilmesi Gereken Bazı Mal ve Hizmet Alımlarının Kısımlara Bölünmesi

7. İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrol Sisteminde Eksiklikler Olması

8. Ödemelerde Vadesi Geçmiş Vergi Borcu Bulunup Bulunmadığına İlişkin Sorgulama Yapılmaması

9. Sosyal Güvenlik Kurumu Borç Sorgulaması Yapılmadan İlgililerine Ödeme Yapılması

10. Endüstriyel Atık Su Üreten Bazı İşletmelere Ait Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatlarının Yenilenmemesi

11. İdarece Tahsil Edilen Çevre Temizlik Vergisine İlişkin Payların İlçe Belediyelerine Aktarılmaması

12. Hizmet Alımı Kapsamında Çalıştırılan Personele Giyim Malzemesi Alımı Yapılması

13. Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımına Ait Hakedişlerin, Yasal Kesinti Tutarları Olmaksızın Ödenmesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Erzurum Su ve Kanal İdaresi Genel Müdürlüğü (ESKİ) Bakanlar Kurulunun 28.12.1994 tarih ve 94/6516 sayılı kararı ile kurulmuştur. ESKİ Genel Müdürlüğü, Erzurum Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

Bakanlar Kurulu kararının yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 1995 yılı itibariyle teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı *On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. Erzurum Büyükşehir Belediyesinin il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler ESKİ Genel Müdürlüğünün hizmet alanı kapsamındadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre ESKİ mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde yer alan; “Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır.” hükmü gereğince ESKİ faaliyetlerini 2560 sayılı Kanun'da belirtilen esaslar dahilinde yürütmektedir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla, Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır;

İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre

tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesisi kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığı'nın, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler ve Genel Müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre Erzurum Büyükşehir Belediye Meclisi, ESKİ Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Ayrıca Genel Kurul, Erzurum Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri görüşüp karara bağlar.

Yönetim Kurulu, bir başkanla beş üyeden oluşur. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde, Genel Müdür Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette en eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunan Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile atanır.

Daire başkanları, teftiş ve kontrol kurulu başkanı ve 1'inci hukuk müşaviri genel müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli genel müdür tarafından atanmaktadır.

ESKİ Genel Müdürlüğü personeline ilişkin bir diğer düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanun'un 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından müştereken kararlaştırılır ve kurum norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

ESKİ Genel Müdürlüğünde çalışan memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesine göre çalıştırılabilmektedir. İşçiler 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına ve 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da 696 sayılı KHK ile 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

ESKİ hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan personele ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	379	135
Sözleşmeli Personel	-	-

Kadrolu İşçi	147	32
Geçici İşçi	-	-
Toplam	526	167
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel	-	891

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 4'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır.

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

ESKİ' nin 2024 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Bütçe ile Verilen Ödenek	Ödenek Toplamı	Bütçe Gideri Toplamı	İptal Edilen Ödenek
		(TL)	(TL)	(TL)	(TL)
1	Personel Giderleri	176.151.000,00	176.151.000,00	176.048.850,00	102.150,00
2	SGK ya Devlet Primi Giderleri	19.110.000,00	19.110.000,00	19.043.783,00	66.217,00
3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	988.505.000,00	988.505.000,00	988.289.950,00	215.050,00
4	Faiz Giderleri	5.750.000,00	5.750.000,00	5.732.327,00	17.673,00
5	Cari Transferler	12.753.000,00	12.753.000,00	12.750.395,00	2.605,00
6	Sermaye Giderleri	397.731.000,00	397.731.000,00	397.707.389,00	23.611,00
7	Sermaye Transferleri	-	-	-	-
8	Borç Verme	-	-	-	-
9	Yedek Ödenek	-	-	-	-
	Toplam	1.600.000.000,00	1.600.000.000,00	1.599.572.694,00	427.306,00

ESKİ Genel Müdürlüğünün 2024 mali yılı bütçesi ile 1.600.000.000,00 TL ödenek öngörülmüş olup, yıl içinde ekleme olmamıştır. Yıl içinde 1.599.572.694,00 TL bütçe gideri yapılmış, 427.306,00 TL ödenek iptal edilmiştir.

Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Ret ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi %
01- Vergi Gelirleri	-	-	-	-	-
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	850.000.000,00	836.099.564,00	-	836.099.564,00	98.36
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	-	-	-	-	-
05- Diğer Gelirler	498.500.000,00	596.172.024,00	-	596.172.024,00	119.59
06- Sermaye Gelirleri	2.000.000,00	-	-	-	-
08-Alacaklardan Tahsilat	-	-	-	-	-
09- Ret ve İadeler (-)	500.000,00	-	6.342.449,00	6.342.449,00	1.268.49
10-Borçlanma	250.000.000,00	-	-	-	-
Toplam	1.600.000.000,00	1.432.271.588,00	-6.342.449,00	1.425.929.139,00	89.12

Buna göre 2024 yılında net bütçe geliri %89.12 seviyesinde gerçekleşmiştir. Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri beklenen düzeyde gerçekleşmiştir. Diğer Gelirler ise beklenen düzeyin üstünde gerçekleşmiştir. Sermaye gelirlerinden tahsilat yapılmamasının sebebi planlanan hurda sayac satış işleminin gerçekleştirilememesinden kaynaklandığı görülmüştür.

Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (Başlangıç) Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	176.151.000,00	176.048.850,00	99.94
02- SGK ya Devlet Primi Giderleri	19.110.000,00	19.043.783,00	99.65
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	988.505.000,00	988.289.950,00	99.97
04- Faiz Gideri	5.750.000,00	5.732.327,00	99.69
05- Cari Transferler	12.753.000,00	12.750.395,00	99.97
06- Sermaye Giderleri	397.731.000,00	397.707.389,00	99.99
07- Sermaye Transferleri	-	-	-
08- Borç Verme	-	-	-
09- Yedek Ödenekler	-	-	-
Toplam	1.600.000.000,00	1.599.572.694,00	99.97

2024 yılında bütçe giderleri %99.97 seviyesinde gerçekleşmiştir. Personel giderleri %99.94, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri %99.65, mal ve hizmet alım giderleri %99.61 ve sermaye giderleri %99.99 oranlarında gerçekleşmiştir. Faiz Gideri %99.61, cari transferler %99.97 oranında gerçekleşmiştir.

ESKİ'nin bütçe gelirler ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2023 yılının 2022 yılına, 2024 yılının 2023 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2022 Yılı (TL) (A)	2023 Yılı (TL) (B)	2024 Yılı (TL) (C)	2023- 2022 Değişim Oranı (%) [D=(B- A)/A]	2024- 2023 Değişim Oranı (%) [E=(C- B)/B]
Vergi Gelirleri	-	-	-	-	-
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	251.409.433,00	563.132.903,00	836.099.564,00	123.99	48.47
Diğer Gelirler	172.593.855,00	315.199.705,00	596.172.024,00	82.62	89.14
Sermaye Gelirleri	-	301.000,00	-	-	-
Toplam	424.003.288,00	878.633.608,00	1.432.271.588,00	107.22	63.01
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	237.579,00	773.295,00	6.342.449,00	225.49	720.18
Net Toplam	423.765.709,00	877.860.313,00	1.425.929.139,00	107.15	62.43

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2024 yılında gelirler bir önceki yıla göre %62.43 oranında artış göstermiştir. Bu çerçevede; Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri %48.47 ile diğer gelirlerde %89.14 oranındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur. Artışın büyük oranda alacakların takibi sonucu arttığı anlaşılmakla birlikte, gelir yönetiminde sağlanan başarı da bu artışta etkili olmuştur.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2022 Yılı (TL) (A)	2023 Yılı (TL) (B)	2024 Yılı (TL) (C)	2023- 2022 Değişim Oranı (%) [D=(B- A)/A]	2024- 2023 Değişim Oranı (%) [E=(C- B)/B]
Personel Giderleri	57.670.792,00	116.042.102,00	176.048.850,00	101.21	51.71
SGK Devlet Prim Giderleri	8.669.802,00	13.127.531,00	19.043.783,00	51.41	45.06
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	307.840.576,00	550.895.208,00	988.289.950,00	78,95	79.39
Faiz Giderleri	2.819.633,00	5.735.186,00	5.732.327,00	103.40	-0.05
Cari Transferler	3.463.681,00	10.731.990,00	12.750.395,00	209.84	18.80
Sermaye Giderleri	126.051.446,00	194.153.001,00	397.707.389,00	54.02	104.84
Sermaye Transferleri	1.320.000,00	-	-	-	-
Toplam	507.835.930,00	890.685.018,00	1.599.572.694,00	75,38	79,58

ESKİ'nin bütçe giderleri toplamı 2024 yılında 2023 yılına göre %79.58 artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2024 yılında Personel Giderlerinin %51.71, Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Prim Giderlerinin %45.06, Mal ve Hizmet Alım Giderlerinin %79.39, Sermaye Giderlerinin %104.84, Cari Transferlerin %18.80 arttığı, Faiz Giderlerinin ise %0.05 düştüğü görülmektedir.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre;

2024 yılı 630-Faaliyet Giderleri: 1.598.182.049,72 TL

2024 yılı 600-Faaliyet Gelirleri: 1.504.142.725,94 TL

2024 yılı 591-Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu: 94.039.323,78 TL olarak gerçekleşmiştir.

ESKİ'nin doğrudan hissedarı olduğu şirket aşağıdaki tabloda gösterilmiştir;

Tablo 7: ESKİ'nin Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	ESKİ'nin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	ESKER İnş. Taah. AŞ	5.800.000,00	2.320.000,00	40

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

ESKİ'nin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- Mizan cetveli
- Temel mali tablolar

- 1) Bilanço
- 2) Faaliyet sonuçları tablosu
- 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
 - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
 - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
 - 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
 - 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştay'a Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar' ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde

zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmamasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol, idarenin amaçlarına, mevzuata ve belirlenmiş politikalarına uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem, süreç ve iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.

Kamu idaresinin stratejik yönetim, kurumsal risk yönetimi ve iç kontrol sistemi, ilgili değerlendirme prosedürleri üzerinden değerlendirilmiştir. Bu bölümde, iç kontrol sisteminin beş bileşenine yönelik olarak aşağıda gösterilen farklı durumlar için değerlendirmeler yer almaktadır.

İç kontrol sisteminin kurulması ve uygulanması kapsamında Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nde yapılan incelemeler sonucundaki tespitler aşağıda kısaca belirtilmiştir.

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir.

İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir.

Personelin işe alınması, yer değiştirilmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Hassas görevlere ilişkin prosedürler tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur.

İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır.

İdare iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir.

Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışma (risklerin gerçekleşme ihtimali-olası

etkisi belirlenerek önem düzeyine karar verme) yapılmıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmıştır ve personele duyurulmuştur.

İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır.

İdarede yapılan görevlendirmelerde, bunları farklı kişiler arasında dağıtılarak “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur.

İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir.

Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar' a uygun olarak kurulmuştur.

Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi mevcuttur.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır.

İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi, yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır.

Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmuş olup 3 iç denetçi kadrosu bulunmaktadır. Bu kadrolar dolu değildir. İç denetçi ataması yapılmadığından bu görev Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca yürütülmektedir.

İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim ve raporlama çalışmaları mevcuttur.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü 2024 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Yazılım ve Telif Hakkı Alımlarının Haklar Hesabında İzlenmemesi

İdarenin kullanımı için alınan bilgisayar yazılımı ve fikri hak alımları, 260 Haklar Hesabında takip edilmesi gerekirken doğrudan giderleştirildiği tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "260 Haklar Hesabı" başlıklı 210'uncu maddesinde:

"Bu hesap, bedeli karşılığı edinilen hukuki tasarruflar ile belirli alanlarda tanınan kullanma ve yararlanma gibi hak ve yetkiler dolayısıyla yapılan ve ekonomik değer taşıyan harcamaların izlenmesi için kullanılır."

"268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı" başlıklı 214'üncü maddesinde:

"Bu hesap, maddi olmayan duran varlık bedellerinin, kullanılabilecekleri süre içerisinde yok edilmesini izlemek için kullanılır." denilmektedir.

Ayrıca 47 sıra nolu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği'nde 260 Haklar Hesabında yer alan varlıkların yıl sonunda %100 amortismanına tabi olacağı hükmü mevcuttur.

Yapılan incelemede; İdare tarafından 13.06.2024 ve 31.12.2024 tarihinde (108.000,00 +140.834,00) 248.834,00 TL bilgisayar yazılım alımı ve 05.04.2024 tarihinde 6.000,00 TL fikri hak alımının 260 Haklar Hesabına kaydedilmeden 630 Giderler Hesabı kullanılmak suretiyle doğrudan giderleştirildiği görülmüştür.

Bunun sonucunda yılı bilanço da 630 Giderler hesabında 254.834,00 TL kadar fazla, 260 Haklar Hesabı ve 268 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı bu tutar kadar eksik görünmesine sebep olmaktadır.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta özetle; bulgu konusu edilen hususun devam eden süreçte gerekli çalışmaların yerine getirileceği ifade edilmiştir.

Bu itibarla bilgisayar yazılımı ve fikri hak alımlarının ilgili hesaplara kaydedilmesi ve gerekli takip işlemlerinin sağlanması gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: İçme Suyu ve Atıksu Aboneliği Kaynaklı Alacakların Tahsil Edilememesi

İdarenin içme suyu ve atıksu aboneliklerinden kaynaklı 1994-2014 yıllarına ait alacağının 236.397,21 TL (307.073,05 TL-70.675,84 TL zamanaşımı bozulan) zamanaşımına uğradığı, bununla birlikte 2015-2024 yıllarına ait 18.918.338,88 TL tutarındaki kısmının ise tahsil edilmediği ve takipli alacak kapsamında olduğu tespit edilmiştir.

İdarenin içme suyu ve atıksu aboneliği kaynaklı alacakları için 7155 sayılı Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaktadır. Sözleşmeye dayalı alacaklar için 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 146'ncı maddesine göre, kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, on yıllık zamanaşımı süresi öngörülmüştür.

Zamanaşımının bir kamu zararı olduğu dikkate alındığında; Anayasa'nın "Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler" bölümünün 129/5 maddesi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Kişisel sorumluluk ve zarar" başlıklı 12'nci maddesi, ile "Kişilerin uğradıkları zararlar" başlıklı 13 üncü maddesi, "Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik" in 9, 10 ve 11 inci maddelerinde sırasıyla yer alan "Amirlerin Sorumlulukları", "Zararların Takibi ve Yapılacak İşlemler" ve "İdarenin Rücu Hakkı" başlıklı maddeleri yer almaktadır. Yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde;

Herhangi bir kamu görevlisinin kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır. Memurlarca verilen zararların miktarının tespiti ve ilgililerden tahsili konusunda yapılacak

işlemlerin zamanında ve eksiksiz yürütülmesinden, zararı veren memurların görevli bulundukları kurum ve kuruluşların o mahaldeki amirleri müteselsilen sorumludurlar.

Zamanaşımına uğradıktan sonra idarece talep edilecek bu alacaklar, kişiler veya kurumlar tarafından dava konusu edilebilecek ancak süresi geçtiği için idare bu davaları büyük olasılıkla kaybedecektir. Dolayısıyla kaybedilen bu davalar ile ilgili olarak idareler bu kez “vekâlet ücreti”, “yargılama gideri”, “harçlar” ve “dosyada yapılan diğer masraflar” gibi kalemleri ayrıca ödemek zorunda kalacaktır.

Zamanaşımına uğramış bir borcun eksik borç haline dönüşeceği dolayısıyla borçlunun (abonenin) sadece kendi isteğiyle borcunu ifa ettiği zaman, borcun tahsil edilebileceği unutulmamalıdır.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta özetle; bulgu konusu edilen tutarların bir kısmının tahsilatının yapıldığı ve geriye kalan tutar için gerekli çalışmaların yapılacağı ifade edilmiştir.

ESKİ Genel Müdürlüğü'nün 2015-2024 yılları arasında henüz zamanaşımına uğramamış 18.918.338,88 TL takipli alacağı ile 1994-2014 yılları arasında zamanaşımına uğramış 236.397,21 TL alacağı bulunmaktadır. Bu alacakların en kısa sürede tahsil edilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıp-Kaçak Oranının Yüksek Olması

İdarenin içme suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıp ve kaçak oranının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi'nin su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek üzere kurulmuştur. 30.03.2014 tarihinde yürürlüğü giren 6360 Sayılı Kanun'la birlikte Büyükşehir Belediyesi mücavir alanı il sınırları olarak belirlenmiştir

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de

uygulanacağı hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanun'a göre su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek amacıyla faaliyette bulunan kurumda; içme suyu borularında ve bağlantı parçalarında meydana gelen kırık ve çatlaklardan, boru başı ve abone bağlantı hatalarından ve servis depolarından meydana gelen veya diğer sebeplerle oluşan su kayıpları son dört yıl itibarıyla aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Diğer taraftan, su kaynaklarının korunması ve verimliliğin artırılması, içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve su kayıplarının kontrolüne ilişkin usul ve esasları düzenleyen “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği” 8 Mayıs 2014 tarih ve 28994 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş, 31.08.2019 tarihli yönetmelik ile de bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır.

Söz konusu Yönetmelik'in “Su kayıplarının azaltılması” başlıklı 9'uncu maddesine göre; İdareler su kayıp oranlarını, büyükşehir ve il belediyesinde 2023 yılına kadar en fazla %30, 2028 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine; diğer belediyeler su kayıplarını 2023 yılına kadar en fazla %35, 2028 yılına kadar en fazla %30, 2033 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine indirmekle yükümlüdür.

İdarenin kayıp-kaçakla mücadeleyle dair iş ve işlemleri; “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği” ve “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği” hükümleri uyarınca yürütülmekle birlikte, bu alanda nispi bir iyileşme olmasına rağmen, 2023 yılı için belirlenen %30 oranına bile ulaşamamıştır. Konuya ilişkin detaylı bilgiye aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Tablo 8: Yıllar İtibarıyla Su Kayıp Oranları

	2021	2022	2023	2024
Üretilen Su Miktarı (m³/yıl) (A)	58.216.000	57.048.602	56.043.621	58.000.000
Tahak. Ettirilen Su Miktarı (m³/yıl) (B)	30.211.140	28.464.554	29.124.450	29.634.285
Kayıp Oranı % (B/A) x100	51%	49%	51%	51%

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta özetle; bulgu konusu hususun yerine getirilmesi adına gerekli çalışmaların yapılacağı ve kayıp kaçak ile mücadele edileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, gerek içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve su israfının önlenmesi gerek “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği” doğrultusunda kayıp-kaçak oranının belirlenen seviyelerine düşürülmesi amacıyla çalışmalara hız verilmesi, kayıp kaçakla mücadeleyle dair bütçe miktarının artırılması ve dış kaynak imkânlarının araştırılması gerekmektedir.

BULGU 3: İdare Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Tarifelerinin Maliyetinin Altında Belirlenmesi

İdare gelirleri açısından en önemli unsur niteliğinde olan su ve atıksu tarifelerinin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak belirlenmediği görülmüştür.

Bütün büyükşehir su ve kanalizasyon idareleri için uygulanan 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un “Tarife Tespit Esasları” başlıklı 23'üncü maddesinde; su satışı ile kanalizasyon sistemi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması giderleri için ayrı ayrı tarifeler yapılacağı, söz konusu tarifelerde yönetim ve işletme giderleri ile amortismanları doğrudan gider yazılan (aktifleştirilemeyen) yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ve bir kar oranının esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

2560 sayılı Kanun'un verdiği yetkiye istinaden hazırlanan ESKİ Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nde de tarife tespitinin esaslarına yer verilerek tarifenin hesaplama yöntemine açıklık getirilmiş, abone grupları belirlenmiş ve abone gruplarına uygulanacak tarifelerin neler olduğu belirtilmiştir.

Yönetmelik'te su ve atıksu tarifesinin yönetim ve işletme giderleri, enerji ve malzeme giderleri, personel giderleri, çeşitli giderler, su ve isale dağıtım giderleri, amortismanlar, aktifleştirilmeyen yenileme, ıslah ve tevsii giderleri ve kârlılık unsurları dikkate alınarak tespit edileceği ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede; 2024 yılı içerisinde 3 farklı tarifenin yürürlükte bulunduğu, söz konusu tarifelerin her birinin Genel Müdürlükçe maliyet değerlerine dayalı bir çalışma yapılarak ancak herhangi bir kâr oranı belirlenmeksizin hazırlandığı, belirlenen tarife fiyatlarının maliyetlerin altında kaldığı görülmüştür. 2024 Ocak-Haziran dönemi için; 1 metreküp su ve atık suyun ortalama maliyeti 23,75 TL iken ortalama fiili satış bedeli 13,19 TL, 2024 Haziran-Aralık dönemi için, 1 metreküp su ve atık suyun ortalama maliyeti 34,93 TL iken ortalama fiili satış bedeli 17,88 TL uygulanmıştır.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta özetle; bulgu konusu edilen hususun yerine getirileceği ifade edilmiştir.

2560 sayılı Kanunda su satışı ve kullanılmış suların boşaltılmasına ilişkin tarifeler belirlenirken belli maliyet kalemleri ile birlikte bir kar oranının esas alınması gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Bu itibarla Kanunla ESKİ'ye verilen görevlerin verimli ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi, yatırımların devamlılığının ve sürdürülebilir su yönetiminin sağlanması açısından kanun koyucunun belirlediği tarife tespit yöntemine uyularak tarifelerin Kanun'da öngörüldüğü şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

BULGU 4: İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

İdarede çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa'nın "Çalışma şartları ve dinlenme hakkı" başlıklı 50'nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların hakkı olduğu ve bu haklar ile şartlarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 53'üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56'ncı maddesinde yıllık iznin 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59'uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60'ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 103'üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun'un 56'ncı

maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik'in esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için iki yüz yirmi Türk Lirası (2024 yılında 2.666,00 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede 2024 sonu itibarıyla idarede görev alan kadrolu 32 işçinin toplamda 5.821 gün (ortalama 182 gün) kullanmadığı izinlerinin olduğu tespit edilmiştir.

İşçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta, bulgu konusu edilen hususun yerine getirilmesi adına gerekli çalışmaların yapılacağı ifade edilmiştir.

Belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde idarede çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve idareye ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılması sağlanmalıdır.

BULGU 5: İdare Tarafından Açılan Su Kuyularının Bilgisinin Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğüne Bildirilmemesi

ESKİ Genel Müdürlüğü'nce açılan su kuyularının ve bu kuyulardan çekilen su miktarının bilgisinin Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğü'ne bildirilmediği görülmüştür.

167 sayılı Yer altı Suları Hakkında Kanun'un “Yeraltı sularının mülkiyeti” başlıklı 1'inci maddesinde; “*Yer altı suları umumi sular meyanında olup Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bu suların her türlü araştırılması, kullanılması, korunması ve tescili bu kanun*

hükümlerine tabidir” hükmü bulunmaktadır. 2'nci maddesinde ise yeraltı suyunun belediye hizmetlerinde kullanılması faydalı kullanım olarak tanımlanmıştır.

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesine göre; sınırları ve yapısal özellikleri belirlendikçe yeraltı suyu sahaları, DSİ'nin teklifi üzerine Tarım ve Orman Bakanlığı'nca “Yeraltı Suyu İşletme Alanları” kabul ve ilan edilmektedir.

Anılan Kanun'un 4'üncü maddesine göre, yeraltı suyu işletme sahaları içinde 8'inci madde hükmüne göre belge alınarak açılması gereken kuyuların adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer vasıflarıyla çekilecek su miktarı DSİ tarafından tayin ve tespit edilmektedir.

Aynı Kanun'un “Belge alınması ve bilgi verilmesi mecburiyeti” başlıklı 8'inci maddesinde su temini maksadıyla, kesitleri ne olursa olsun, tabii zemin üstünden itibaren derinliği Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından tespit ve ilgili bakanlığın onayından sonra ilan olunan haddi aşan her türlü çukur, sondaj ve kuyular (el ile açılan kuyular hariç) ile su temini amacıyla boyları ve kesitleri ne olursa olsun, ufki veya meyilli her türlü galeriler ve tünellerin yapılması veya kuyuların açılması için Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğünden belge alınması mecburiyeti getirilmiştir.

Su Tahsisleri Hakkında Yönetmelik'in “Başvuru” başlıklı 8'inci maddesinde; gerçek veya tüzel kişilerin yeraltı suyu kaynaklarından DSİ'ye müracaat ederek su tahsis talebinde bulunacağı, 9'uncu maddesinde yeraltı suyu kullanımına yönelik tahsis başvurularının 167 sayılı Yer Altı Suları Hakkında Kanun'a göre yapılacağı, içme ve kullanma amaçlı su taleplerinin, büyükşehirlerde büyükşehir belediye başkanlıkları tarafından yapılacağı, 12'nci maddesinde belediyelere su tahsisinin uygunluğuna ilişkin DSİ tarafından verilen görüşten sonra tahsisin geçerlilik kazanacağı ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

Buna göre, su temini maksadıyla, kesitleri ne olursa olsun, tabii zemin üstünden itibaren derinliği DSİ tarafından tespit ve ilgili Bakanlığın onayından sonra ilan olunan haddi aşan her türlü çukur, sondaj ve kuyular (el ile açılan kuyular hariç) ile su temini maksadıyla, boyları ve kesitleri ne olursa olsun, ufki veya meyilli her türlü galeriler ve tüneller için belge alınması gerekmektedir. 167 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesine göre bu belgeler arama belgesi ve kullanma belgesi olarak belirlenmiştir.

Erzurum ilinin su ihtiyacının karşılanmasına yönelik yapılan faaliyetlerin incelenmesi sonucunda; ESKİ tarafından kullanılan 152 adet su temin amaçlı kuyu bulunduğu ve bu kuyuların hiçbirinin DSİ tarafından verilen izin belgesine sahip olmadığı; dolayısıyla bu

kuyulara ilişkin adet, derinlik, çekilen su miktarı gibi bilgiler hususunda DSI'ye herhangi bir bildirim yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta özetle; bulguda belirtilen hususların yerine getirileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, İdarenin mevcut su kuyularının bilgisini DSI'ye bildirmesi gerekmele birlikte yeni açılacak kuyulara ilişkin olarak gerekli yasal yazışmaların yapılması önem arz etmektedir. Böylece hem yeraltı sularının takip ve kontrolü, hem de İdare dışındaki kişi ve kurumlarca DSI'den izin alarak ESKİ'ye ait kuyulara yakın bölgede yeni su kuyusu açılması engellenerek mevcut kuyuların ömrünün uzatılması sağlanmış olacaktır.

BULGU 6: Tek Seferde İhale ile Temin Edilmesi Gereken Bazı Mal ve Hizmet Alımlarının Kısımlara Bölünmesi

4734 sayılı Kanun'da öngörülen ihale usulleriyle yapılması gereken mal ve hizmet alımlarının ihale yapılmaksızın, kısımlara bölünerek doğrudan temin yoluyla yapılmıştır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Uygulanacak İhale Usulleri" başlıklı 18'inci maddesinde; açık ihale, belli istekliler arasında ihale, pazarlık usulü, ihale usulleri olarak sayılmış; ancak doğrudan temin suretiyle satın alma bir ihale usulü olarak sayılmamıştır.

Aynı Kanun'un "Temel İlkeler" başlıklı 5'nci maddesinde ise, idarelerin bu Kanun'a göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu olduğu belirtilmiş olup aynı zamanda eşik değerlerin altında kalmak amacıyla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin kısımlara bölünemeyeceği hükmüne yer verilmiştir.

Nitekim Kamu İhale Genel Tebliği'nin 22.5.1.2. maddesinde de; "Ayrıca, 4734 sayılı Kanunun 19 uncu maddesine göre açık ihale usulü ile temini gereken ihtiyacın, Kanunun 22 nci maddesinin (d) bendi için öngörülen parasal sınırların altında kalacak şekilde, adet bazında veya aynı ihale konusu içinde yer alabilecek nitelikteki mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, kalemlere veya gruplara bölünmek suretiyle aynı Kanunun 22 nci maddesinin (d) bendine göre temini, 4734 sayılı Kanunun temel ilkelerine aykırılık teşkil ettiğinden, bu yönde uygulamaların sorumluluk doğuracağı hususuna dikkat edilmesi gereklidir." açıklaması

yapılmıştır.

Yukarıda yer verilen yasal düzenlemelerden anlaşılabacağı üzere, temel ihale usulleri dışında yer alan doğrudan temin yöntemi ile ihtiyaçların karşılanması ancak kanunda belirtilen özel hallerde mümkün olabilmektedir. Kanun'da bu özel hallerden biri olarak “*Büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde bulunan idarelerin on beş milyar, diğer idarelerin beş milyar Türk Lirasını aşmayan ihtiyaçları...*” şeklinde belirtilmiştir. (2024 yılında Büyükşehir Belediyeleri için söz konusu limit tutarı 622.756,00TL'dir.)

Yapılan incelemede; 2024 yılında İdarenin yeterli ödeneği bulunduğu halde birbirine yakın zaman diliminde veya aynı gün gerçekleştirilen toner, kırtasiye alımı, elektrik malzemesi gibi mal alımları ile resmi araç ve iş makinası sigorta poliçeleri ve çeşitli yapım, bakım ve onarım işlerine ilişkin hizmet alımlarının kısımlara bölünerek, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 22/d maddesi uyarınca doğrudan temin usulü ile alındığı görülmüştür.(Tablo örnekleme olarak seçilen bazı alımlardır.)

Süreklilik gösteren alımlarda, önceki yıllar alım miktarları ve tutarları dikkate alınmak suretiyle, her yılbaşında ihtiyaç planlaması yapılarak tespit edilen ihtiyacın yaklaşık maliyetine göre Kanunda yer alan ihale usullerinin uygulanması ve istisnai olarak öngörülen doğrudan temin yöntemine şartları gerçekleştiğinde başvurulması gerekmektedir.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta özetle; bulgu konusu edilen hususa ilişkin olarak devam eden süreçte gerekli hassasiyetin gösterileceği uygulamanın tamamen zorunluluk ve mecburiyetten yapıldığını ifade edilmiştir.

İhale yoluyla edinilmesi gereken söz konusu işlerin kısımlara bölünmesi sonucunda Kamu İhale Kanunu'nun rekabet ve eşit muamele ilkelerine uyulmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak; mal ve hizmet alımlarının 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun temel ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmesi, açık ihale usulü ile karşılanması gereken ihtiyaçların, kısımlara bölünerek doğrudan temin yöntemiyle alınmaması uygun olacaktır.

Tablo 9: Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Usulüyle Yapılan Bazı Alımlar

Tarih	Yevm. No	İşin Adı	Kurumsal kod	Tutar
09.10.2024	3928	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.35.00	713.061,47
21.10.2024	4077	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.35.00	578.015,76

31.10.2024	4280	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.35.00	456.600,00
28.11.2024	4713	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.35.00	432.000,00
29.11.2024	4782	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.35.00	485.640,00
31.12.2024	5555	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.35.00	718.200,00
31.12.2024	5569	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.35.00	313.200,00
28.11.2024	4710	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.35.00	741.690,00
10.12.2024	4918	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.35.00	682.560,00
27.09.2024	3712	Yangından Korunma Malzemeleri Alımları	46.25.03.19.00	277.212,00
27.09.2024	3714	Yangından Korunma Malzemeleri Alımları	46.25.03.19.00	118.560,00
31.10.2024	4285	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.19.00	25.920,00
31.10.2024	4286	Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	46.25.03.19.00	42.600,00
13.06.2024	2077	İçme Suyu Tesisi Yapım Giderleri	46.25.03.19.00	288.000,00
22.07.2024	2669	İçme Suyu Tesisi Yapım Giderleri	46.25.03.19.00	599.520,00
27.09.2024	3711	İçme Suyu Tesisi Yapım Giderleri	46.25.03.19.00	278.400,00
22.02.2024	582	Sigorta Giderleri	46.25.03.11.00	466.724,77
19.04.2024	1312	Sigorta Giderleri	46.25.03.11.00	15.225,44
15.05.2024	1629	Sigorta Giderleri	46.25.03.11.00	50.244,00
04.06.2024	1936	Sigorta Giderleri	46.25.03.11.00	85.386,54
26.07.2024	2742	Sigorta Giderleri	46.25.03.11.00	27.651,49
29.08.2024	3284	Sigorta Giderleri	46.25.03.11.00	8.561,57
15.11.2024	4540	Sigorta Giderleri	46.25.03.11.00	312.200,58
29.11.2024	4774	Sigorta Giderleri	46.25.03.11.00	321.141,88
26.12.2024	5339	Sigorta Giderleri	46.25.03.11.00	132.784,56

BULGU 7: İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrol Sisteminde Eksiklikler Olması

Su kayıplarının kontrolüne ilişkin mevzuat gerekliliklerinin tam olarak yerine getirilmediği görülmüştür.

A. Su Kayıp ve Kaçaklarının Sağlıklı Olarak Ölçülememesi

ESKİ tarafından su kaynakları, arıtma tesisleri, ana ve alt depolar ile terfi merkezlerinin önemli bölümünde debi ölçer cihazı bulundurulmaması nedeniyle, su kayıp ve kaçaklarının sağlıklı ölçülemediği tespit edilmiştir.

08.05.2014 tarihli ve 28994 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği'ne dayanılarak çıkarılan

Teknik Usuller Tebliği ile içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolü için alınması gereken tedbirler düzenlenmiştir.

İlgili Tebliğ'e göre; İdareler tarafından su temin miktarlarının hesaplanması maksadıyla su kaynaklarının çıkış boru hattı üzerine kaynağa en yakın noktaya, arıtma tesisi giriş ve çıkış boru hattı üzerine, servis deposu giriş ve çıkış boru hattı üzerine, terfi merkezleri çıkışı ve alt bölge giriş boru hattı üzerine debi ölçer cihaz takılmalıdır.

Anılan Tebliğin 10'uncu maddesine göre, içme ve kullanma suyu temin ve dağıtım sistemini kontrol edebilmek için öncelikle şebekenin nispeten küçük ve izole edilmiş ve kontrol edilebilecek şekilde alt bölgelere ayrılması, bu bölge girişlerinde sisteme verilen su miktarı, su basıncı ve su kalitesinin izlenmesiyle arıza tespiti yapılarak su kayıplarının önlenmesi gerekmektedir. Su üretiminde alt bölgeleme ile su kayıplarının yüksek olduğu yerler ve öncelik verilecek bölgelerin tespit edilmesi, aktif kayıp kaçak kontrolü yapılarak borulardaki sızıntılara erken müdahale edilmesi ile su kayıp ve kaçaklarının önlenmesi ve güvenli su dağıtım sistemi kurulması amaçlanmıştır.

Yapılan incelemede; detayları aşağıdaki tabloda da verildiği üzere, su kaynaklarının çıkış, bazı arıtma tesislerinin giriş ve çıkış boru hattı üzerine, ana ve alt depoların giriş ve çıkış boru hatları üzerine debi ölçer takılmadığı, dolayısıyla 3 merkez ve 17 merkez dışındaki ilçe belediyelerinden on dört ilçede kaynak ve alt bölgeler bazında su kayıp kaçaklarının ölçülemediği görülmüştür.

Tablo 10: İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıp Kaçak Oranları

Su Verileri /Yıl	Üretilen Su Miktarı (M ³ /Yıl)	Faturalandırılan Su Miktarı (M ³ /Yıl)	Kayıp Kaçak Oranı (%)
Merkez	58.000.000	29.634.285	48,91
Aşkale (tam kapasite)	4.000.000	1.167.063	70,83
Çat		367.385	
Hınıs		716.944	
Horasan (tam kapasite)	4.000.000	991.412	75,22
İspir		595.622	
Karaçoban		500.048	
Karayazı (tam kapasite)	1.000.000	254.924	75,51
Köprüköy		359.531	
Narman		615.418	
Oltu		1.598.554	
Olur		303.889	
Pasinler		1.259.870	
Pazaryolu		137.757	
Şenkaya		452.895	
Tekman		210.963	
Tortum		607.086	

Uzundere		401.954	
TOPLAM	67.000.000	40.175.600	

Su kaynağı ve depolarda debi ölçer cihazı bulunmadığı için su kayıp kaçağı, kaynaktan alınan su ile alt bölge bazında ölçülememekte yalnızca tesisten depolara verilen su miktarı ile fatura miktarı karşılaştırılarak tespit edilmektedir. Dolayısıyla bu on dört ilçenin ayrı ayrı su kayıp ve kaçağı ölçülememektedir.

B. Su Kayıpları Teknik Usuller Tebliği'nde Öngörülen Bazı Uygulamalarda Eksikler Bulunması

İdare tarafından içme ve kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki idari ve fiziki su kayıplarının önlenmesi amacıyla ilgili mevzuatta belirlenen düzenlemelere yönelik çalışmaların tamamlanmadığı görülmüştür.

İçme ve kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolü için alınması gereken tedbirleri belirlemek amacıyla “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği” yayımlanmıştır.

Tebliğ'in 5'inci maddesinde; idarelerin, içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki idari ve fiziki su kayıplarının önlenmesi için, idari ve fiziki su kayıplarının ölçüme dayalı olarak belirlenmesini, şebekenin ve sistemin şartnamelere ve uygulama projelerine uygun yapılmasını, kullanılan malzemelerin standartlara uygun olarak temin edilmesini, sistemde ana basınç bölgesi ve alt bölgelerin oluşturulmasını, şebekede etkili bir basınç ve debi yönetimi ile optimum işletme şartlarının sağlanmasını, sistemin izlenmesi ve kayıt altına alınmasını ve etkili bir su yönetim sistemini sağlamakla yükümlü oldukları belirtilmiştir.

Aynı Tebliğ'in 6'ncı ve devamı maddelerinde ise, su kayıplarının önlenmesi, kullanılacak malzemeler, abonelik hizmetleri ve izinsiz su kullanımı konularında su ve kanalizasyon idarelerinin yapacağı iş ve işlemler hakkında ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir.

Kurumun saha uygulamalarının anılan Tebliğ'de yer alan bölüm başlıkları temelinde incelenmesi neticesinde;

- SCADA sistemi tarafından takibi yapılan toplam 11 adet su deposu tesisinin hiçbirinde

debimetre bulunmadığı,

- SCADA sistemi tarafından takibi yapılan toplam 1 adet içme suyu terfi tesisinden şebekeye su veren 11 adet depoda debimetre bulunmadığı,

- Veri kontrol ve izleme sistemi (SCADA) kurulmasına rağmen SCADA sistemi bulunmayan yerlerin mevcut olduğu,

- İçme-kullanma suyu tedariki için kullanılan 152 adet sondaj kuyusu ve bunlara ait terfi merkezlerinde debilerin ölçülmesine yönelik cihazların bulunmadığı,

Tespit edilmiştir.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta özetle; bulgu konusu edilen hususun yerine getirilmesi adına gerekli çalışmalar yapılacağı ayrıca son beş yılda kayıp kaçak oranının %37'lere düşürüldüğü ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar çerçevesinde, içme-kullanma suyuna ilişkin temin ve dağıtım sistemlerindeki kayıpların kontrol altına alınması adına Tebliğ hükümleri doğrultusunda uygulamaya geçilmesi ayrıca su tüketimine yönelik fayda ve maliyet analizlerinin hazırlanması ve Kuruma ait stratejik planda su kayıplarını azaltıcı yöntemlere yer verilmesi gerekmektedir.

BULGU 8: Ödemelerde Vadesi Geçmiş Vergi Borcu Bulunup Bulunmadığına İlişkin Sorgulama Yapılmaması

Bazı hakediş ödemelerinden vadesi geçmiş vergi borcu sorgulaması yapılmadan ödemede bulunulduğu görülmüştür.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un “Amme alacağı ödenmeden yapılmayacak işlemler ile işlem yapanların sorumlulukları” başlıklı 22/A maddesine göre, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına giren kurumların mal veya hizmet alımları ile yapım işleri nedeniyle hak sahiplerine yapacakları ödemelerde Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerine vadesi geçmiş borcun bulunmadığına ilişkin belge aranılması zorunluluğu getirmeye ve yapılacak ödemelerden istihkak sahiplerinin amme borçlarının kesilerek ilgili tahsil dairesine aktarılması zorunluluğu ile kesintilere asgari tutar ve oran getirmeye, kapsama girecek amme alacaklarını tür, tutar, ödeme ve işlemler itibarıyla topluca veya ayrı ayrı tespit etmeye, zorunluluk getirilen ödeme ve işlemlerde hangi hallerde

bu zorunluluğun aranılmayacağını ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanı'nın yetkili olacağı belirtilmiştir.

Aynı maddenin devamında takibata yetkili tahsil dairesince, bu madde kapsamında getirilen zorunluluğa rağmen borcun olmadığına dair belgeyi aramaksızın ödeme yapanlara ve işlem tesis eden kurum ve kuruluşlara dört bin Türk lirası idari para cezası verileceği hükmüne bağlanmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Seri: A Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliği'nin "Amme Alacaklarının Korunması" başlıklı İkinci Bölümü'nün "V. Amme Alacağı Ödenmeden Yapılmayacak İşlemler ile İşlem Yapanların Sorumlulukları" başlıklı maddesinde 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına giren kurumların, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri nedeniyle 5000 liranın üzerinde yapacakları ödemeler sırasında hak sahiplerinin, Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerine vadesi geçmiş borçlarının bulunmadığına ilişkin vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge aranılması zorunluluğu getirilmiştir.

Yapılan incelemede personel hizmeti alınan şirkete yapılan hakediş ödemeleri sırasında şirketin, vadesi geçmiş vergi borçlarının bulunmadığına ilişkin vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge aranılmadan ödeme yapıldığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta; şirket personel maaş ödemelerinde mali imkansızlıklar nedeniyle net ücret ödendiği, şirketin vergi borcunun oluşmasına sebebiyet veren kurumun mali imkansızlığı olduğu, işçi alacakları için yapılacak ödemelerde vergi borcu sorgulamasının hariç tutulduğu belirtilmiştir.

Bahse konu hakediş ödemelerinin mali imkansızlıklar yüzünden ödenememiş olması, mevzuatla belirlenmiş yükümlülükleri ortadan kaldırmayacaktır. Nitekim mali imkansızlıklar sebebiyle bu Şirket'e hakediş ödemelerinin tam olarak yapılamaması da ilerde İdare'yi ek mali külfetlerle karşı karşıya bırakabilecektir.

Sonuç olarak söz konusu şirkete yapılacak ödemeler sırasında diğer hak sahiplerine yapıldığı gibi vadesi geçmiş borçlarının bulunmadığına ilişkin vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge aranılması gerekmektedir.

BULGU 9: Sosyal Güvenlik Kurumu Borç Sorgulaması Yapılmadan İlgililerine Ödeme Yapılması

Bazı hakediş ödemelerinden önce Sosyal Güvenlik Kurumu'na olan borç sorgulamasının yapılmadığı görülmüştür.

Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik'in "Hakedişten kesinti ve mahsup" başlıklı 6'ncı maddesinde de idarece işverenlerin hakedişlerinin, Sosyal Güvenlik Kurumu'na idari para cezası, prim ve prime ilişkin borçlarının olmaması kaydıyla ödeneceği, idarenin işverene yapacağı her hakediş ödemesinden önce işverenin ve varsa alt işverenlerinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının olup olmadığını ünitelerden yazı ile soracağı hükme bağlanmıştır.

Aynı maddenin devamında ise ünitece, işverenin ve varsa alt işverenlerinin muaccel borcunun bulunup bulunmadığı hususunun idareye bir aylık süre içinde yazıyla bildirileceği, yazıyla bildirilmediği sürece idare tarafından işverene hakediş ödenmeyeceği hususu düzenlenmiştir.

Yapılan incelemede personel hizmeti alınan şirkete yapılan hakediş ödemelerinden önce işverenin ve varsa alt işverenlerinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na olan idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarına ilişkin sorgulamanın yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta; şirket personel maaş ödemelerinde mali imkansızlıklar nedeniyle net ücret ödendiği, şirketin vergi borcunun oluşmasına sebebiyet veren kurumun mali imkansızlığı olduğu, işçi alacakları için yapılacak ödemelerde SGK borcu sorgulamasının hariç tutulduğu belirtilmiştir.

Bahse konu hakediş ödemelerinin mali imkansızlıklar yüzünden ödenememiş olması, mevzuatla belirlenmiş yükümlülükleri ortadan kaldırmayacaktır. Nitekim mali imkansızlıklar sebebiyle bu Şirket'e hakediş ödemelerinin tam olarak yapılamaması da ilerde İdare'yi ek mali külfetlerle karşı karşıya bırakabilecektir.

Sonuç olarak İdarece, ilgililerinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının olup

olmadığı sorgulaması sonrasında hakediş ödenmesinin yapılması gerekmektedir.

BULGU 10: Endüstriyel Atık Su Üreten Bazı İşletmelere Ait Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatlarının Yenilenmemesi

Endüstriyel atık su üreten işletmelerin deşarj kalite kontrol ruhsatlarının geçerlilik süresi dolmasına rağmen ruhsat yenileme işlemlerinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

ESKİ Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinde;

"Atıksu: Evsel ve diğer kullanımlar sonucunda kirlenmiş veya insanların yaşam süreçlerindeki ihtiyaç ve kullanımları nedeni özellikleri tamamen değişmiş suları; Endüstriyel Atıksu ise "Evsel atıksu dışında kalan endüstriler, imalathaneler, küçük ticari işletmeler ve küçük sanayi sitelerinin her türlü üretim, işlemlerinden kaynaklanan suları," olarak tanımlanmıştır.

Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı ise *"üretim ve/veya faaliyetleri sonucu evsel ve endüstriyel atıksularının ESKİ kanalizasyon şebekesine bağlama ve boşaltma koşullarının bu Yönetmelikte belirtildiği şekilde belirleyen belge"* olarak tanımlanmıştır.

31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin "Atık su bağlantı izni ve belgesi" başlıklı 44'üncü maddesinde; atık suların altyapı tesislerine bağlanabilmeleri için atık su bağlantı iznine tabi oldukları ve koşulların sağlanması halinde atık su altyapı tesisleri yönetimi tarafından izin verileceği yer almıştır.

Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği'nin "Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı Alınması Esasları" başlıklı 16'ncı maddesinde; endüstriyel atıksularının kanalizasyon sisteminden ve / veya atıksu arıtma tesislerinden yararlanmasının ESKİ'nin yazılı onayına bağlı olduğu ve endüstriyel atıksu kaynaklarının, bu Yönetmelik'te belirtilen hükümler dışında, ESKİ atıksu alt yapı sistemlerinden yararlanmasının yasak olduğu, ESKİ tarafından verilen bu belgeyi, atıksu oluşumuna sebep olan Erzurum sınırları içerisindeki gerçek ve tüzel kişilere ait tüm işletmelerin işletme ruhsatı başvurusu yapıp yapmadıklarına bakılmaksızın almalarının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

Diğer taraftan Yönetmelik'in "Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatının Geçerliliği ve Süresi" başlıklı 12'nci maddesinde ise; idare tarafından verilen izin belgesinin 3 yıl süre ile geçerli

olduğu, ruhsatın yenilenmesi için atıksu kaynağının idareye müracaat etmek zorunda olduğu, müracaat etmeyen atıksu kaynaklarında idarenin ruhsat yenileme işlemlerini başlatacağı ve yine denetimlerde ruhsatsız faaliyet gösteren atıksu kaynaklarının tespiti halinde ruhsat yenileme işlemlerinin yerine getirileceği belirtilmiştir.

Yapılan incelemelerde deşarj kalite kontrol izin belgesinden 3 yıllık geçerlilik süresi dolan 41 adet abonenin izin belgesinin geçerliliği 31.12.2024 tarihi itibarıyla dolmasına rağmen gerekli ruhsat yenileme işlemlerinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta özetle; bulgu konusu edilen hususta devam eden süreçte gerekli çalışmaların ve denetimlerin yerine getirildiği ifade edilmiştir.

İdare tarafından hizmet alanı içerisinde Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatlarının geçerlilik süresi dolan endüstriyel atık su kaynağı işletmelerin ruhsat yenileme ve denetim işlemlerinin takip edilmesi gerekmektedir.

BULGU 11: İdarece Tahsil Edilen Çevre Temizlik Vergisine İlişkin Payların İlçe Belediyelerine Aktarılmaması

Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi'nin (ESKİ) konutlardan tahsil ettiği çevre temizlik vergisinden mevzuatı gereği ilçe belediyelerine aktarılması gereken paylarının gönderilmediği tespit edilmiştir

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun “Çevre temizlik vergisi” başlıklı mükerrer 44'üncü maddesinde;

“Su ve kanalizasyon idareleri büyükşehir dahilindeki her ilçe veya ilk kademe belediyesinin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahsil ettiği çevre temizlik vergisi ile bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil ettiği gecikme zammının yüzde seksenini tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile ilgili belediyeye bildirerek aynı süre içinde öder.

Tahsil edilen vergi ve gecikme zammının yüzde yirmisini ise münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere büyükşehir belediyesinin hesabına tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar aktarır. Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan belediyelerin kendileri tarafından tahsil edilen çevre temizlik vergisinin yüzde yirmisi aynı esaslar çerçevesinde büyükşehir belediyelerine aktarılır.

Tahsil ettiği vergiyi ya da gecikme zammını süresi içinde ilgili belediyeye yatırmayan idarelerden, bu tutarlar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilir.” denilmektedir.

Diğer yandan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 23'üncü maddesinde; büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe belediyeleri, tahsil ettikleri vergiler ve benzeri malî yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine söz konusu tutarın, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılacağı; gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmininden, ilgili ilçe belediye başkanı ve saymanın şahsen sorumlu olacağı, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı, bağlı kuruluş genel müdürleri ve saymanları hakkında da aynı hükmün uygulanacağı belirtilmektedir.

Yapılan incelemede ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere, ESKİ'nin 31.12.2024 tarihi itibarıyla, ilçe belediyelerine toplam **3.762.229,80** TL tutarındaki çevre temizlik vergisi borcunun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11: Çevre Temizlik Vergisi Borcu

	BELEDİYE	ÇTV BORCU (TL)
1	Palandöken Belediyesi	1.901.351,12
2	Yakutiye Belediyesi	1.613.337,27
3	Oltu Belediyesi	1.989,94
4	Aşkale Belediyesi	28.054,69
5	Karayazı Belediyesi	8.950,98
6	Köprüköy Belediyesi	39.377,10
7	Olur Belediyesi	430,73
8	Pazaryolu Belediyesi	12.906,80
9	Şenkaya Belediyesi	6.271,55
10	Tekman Belediyesi	83.468,49
11	Tortum Belediyesi	38.941,30
12	Uzundere Belediyesi	27.149,83

	TOPLAM	3.762.229,80
--	---------------	---------------------

İdare tarafından verilen cevapta; ÇTV paylarının, 20 ilçe belediyesi banka hesaplarına aktarımı Genel Müdürlüğün mali imkanları çerçevesinde yapıldığını bildirmiştir.

İdarenin borç ve faiz yükü altına girmemesi için ilgili belediyelere çevre temizlik vergisi borcunu zamanında ödemesi gerekmektedir.

BULGU 12: Hizmet Alımı Kapsamında Çalıştırılan Personele Giyim Malzemesi Alımı Yapılması

Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresince doğrudan hizmet alımı işi kapsamında çalıştırılan personele (Belediye Şirketi Personeline) giyim malzemesi alımı yapıldığı görülmüştür.

696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 375 sayılı KHK'ya eklenen ek 20'nci maddeye göre, il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, personel çalıştırılmasına dayalı hizmetleri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 22'nci maddesindeki limit ve şartlar ile 62'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki sınırlamalara tabi olmaksızın doğrudan hizmet alımı suretiyle birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası bu idarelere ait ve halen bu kapsamda hizmet alımı yaptığı mevcut şirketlerinden birine, bu nitelikte herhangi bir şirketi bulunmuyorsa münhasıran bu amaçla kuracakları bir şirkete gördürebilmektedir.

375 sayılı KHK'nın ek 20'nci maddesine dayanılarak yürürlüğe konulan İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Gördürülmesine İlişkin Usul ve Esaslar'ın "Personel Giderlerinin Toplam Giderler İçindeki Payına İlişkin Üst Sınır" başlıklı 5'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında;

"İdare tarafından şirkete personel gideri için yapılacak aylık ödemelerin toplamı, hizmet alım sözleşmesinde öngörülen işçi ücretleri esas alınarak hesaplanan;

a) *Asgari işçilik maliyeti,*

b) *Asgari işçilik maliyeti üzerinden hesaplanan %4 sözleşme giderleri ve genel giderler,*

c) *İşçilikle bağlantılı ayni giderler,*

ç) *Asgari işçilik maliyeti ve işçilikle bağlantılı ayni giderler toplamı üzerinden %7 'ye kadar belirlenecek kâr,*

dahil işçilik giderleri toplamını aşamaz. İşçi ücretlerinin tespitinde Asgari ücretle meydana gelen artışlar dikkate alınır. Asgari işçilik maliyeti, sözleşme giderleri ve genel giderler ile işçilikle bağlantılı ayni giderler ve kâr oranı, kamu ihale mevzuatı esas alınarak belirlenir.”,

hükümleri yer almaktadır.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin 78.30'uncu maddesinde ise, “Personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı ihalelerinde isteklilerin teklif bedelleri varsa yüklenici karı ile aşağıdaki bileşenlerden oluşur:

a) *Asgari İşçilik Maliyeti: İhale tarihinde yürürlükte bulunan brüt asgari ücret veya idari şartnamede brüt asgari ücretin yüzde (%) fazlası olarak belirlenen ücret (ulusal bayram ve genel tatil günleri ile fazla çalışma saatlerine ilişkin ücretler dahil), nakdi yemek ve yol bedeli gibi prime esas kazancın hesabında esas alınan işçiliğe bağlı diğer ödemeler ve işveren sigorta primlerinin toplam tutarı asgari işçilik maliyetini oluşturur.*

b) *İşçilikle Bağlantılı Ayni Giderler: İdari şartnamede işçi sayısı ile bağlantı olarak teklife dahil edilmesi öngörülen ayni giderler teklif bileşeni kabul edilir.*

c) *Hizmetin Yürütülmesine Yardımcı Unsurlar: İhale konusu hizmet işinin yürütülmesinde yardımcı nitelikte olan ve idari şartnamede belirtilen unsurlar teklif bileşeni kabul edilir.*

ç) *(Değişik: 25/10/2014-29156 R.G./2. md., geçerlilik: 11/9/2014) Sözleşme Giderleri ve Genel Giderler: İhale ve sözleşmeye ilişkin damga vergileri, Kamu İhale Kurumu payı ve noter masrafları gibi sözleşme giderleri ile amortisman, ihale konusu işte kullanılacak giyim gideri, oryantasyon (ihale konusu işe uyum) eğitimi gideri, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu uyarınca işyeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanı ücreti ile*

çalışanlara verilecek eğitim gideri, silahlı atış eğitim gideri, özel güvenlik mali sorumluluk sigortası gideri, yaka kartı, önemli bir bileşen olarak değerlendirilmeyen ilaçlama gideri, toplu ulaşım kartı bedeli ve bu nitelikteki genel giderleri karşılamak üzere, birim fiyat teklif cetvelinde yer alan her bir işçilik birim fiyatı üzerinden; işçi sayısı üzerinden teklif alınması idarece uygun görülmeyen iş kalemi/kalemleri için ise çalıştırılacak her bir personelin işçilik maliyeti üzerinden, % 4 oranında hesaplanan sözleşme giderleri ve genel giderler teklif bileşeni olarak kabul edilir.”

Hükümleri bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinde, belediyelerin personel çalıştırılmasına dayalı hizmetlerini 4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesindeki limit ve şartlar ile 62'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki sınırlamalara tabi olmaksızın doğrudan hizmet alımı suretiyle belediye şirketlerine gördürebileceği, bu çerçevede yapılacak hizmet alımlarında sözleşme giderleri ve genel giderler ile işçilikle bağlantılı aynı giderler ve kâr oranının kamu ihale mevzuatı esas alınarak belirleneceği ve ihale kapsamında çalıştırılan personel için kullanılacak giyim eşyaları için yapılacak giderin sözleşme giderleri ve genel giderler teklif bileşeni olarak kabul edileceği anlaşılmaktadır.

Yapılan incelemede; 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile çalıştırılan Belediye Şirketi personeline kurum bütçesinden (maaş + genel gider + kar) ödemesi dışında yıl içerisinde ayrı bir ihale ile giyim malzemesi alınmıştır.

Belediye Personel Şirketi bünyesinde istihdam edilen şirket personeli için ihtiyaç duyulan giyim malzemelerine ilişkin giderleri karşılamak yüklenicinin sorumluluğundadır. Zira Belediye Şirketine asgari işçilik maliyeti üzerine %4 oranında sözleşme giderleri ve genel giderler eklenerek ödeme yapılmaktadır. Dolayısıyla, sözleşme giderleri ve genel giderler içerisinde yer alan giyim giderleri için ayrıca bütçeden bu kapsamda ödeme yapılması hukuken mümkün değildir. Alınan giyim malzemesi için 7.355.415,20 TL ödeme yapılmıştır. Yapılan bu ödemenin şirket alacağına karşılık mahsup edilmesi gerekmektedir.

Kamu idaresi tarafından verilen cevapta, bulgu konusu edilen hususun personel şirketinden mahsup edildiğini bildirmiştir.

Kurum her ne kadar sözleşmenin hatalı düzenlenmesinden kaynaklı fazla ödenen giyim malzemesi tutarının şirketin alacağından mahsup edilmiş ise de; Hizmet alımı kapsamında

çalıştırılan personel ödemelerine ilişkin yapılan sözleşmelerin ilgili mevzuat hükümlerine aykırı işlemlerin konulmaması için gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

BULGU 13: Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımına Ait Hakedişlerin, Yasal Kesinti Tutarları Olmaksızın Ödenmesi

Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresince doğrudan hizmet alımı kapsamında çalıştırılan Belediye Şirketine (Kariyer Personel A.Ş.) hakedişlerin yasal kesinti (vergi, sosyal güvenlik primi tutarı, %4 genel gider ve %7 kar) kadar eksik ödeme yapıldığı görülmüştür.

696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen Ek Madde 20'nci maddede; *"İl özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, personel çalıştırılmasına dayalı hizmetleri 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesindeki limit ve şartlar ile 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki sınırlamalara tabi olmaksızın doğrudan hizmet alımı suretiyle birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası bu idarelere ait ve halen bu kapsamda hizmet alımı yaptığı mevcut şirketlerinden birine, bu nitelikte herhangi bir şirketi bulunmuyorsa münhasıran bu amaçla kuracakları bir şirkete gördürebilir.*

...

Bu madde kapsamındaki şirketlerde işçilerin işe alımı, işçilere ilişkin personel giderlerinin toplam giderler içindeki payına ilişkin üst sınırları, ilk defa alınacak işçilere ilişkin belirlenecek ölçütleri esas alarak yıllık sınırlamaları ve bu kapsamdaki alımlar ile harcamaları izlemeye ilişkin usul ve esasları belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir." hükümleri yer almaktadır.

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 20'nci maddesine istinaden 09.04.2018 tarih ve 11608 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla kabul edilen İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Gördürülmesine İlişkin Usul ve Esaslar, 28/04/2018 tarih ve 30405 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Usul ve Esasların “Personel Giderlerinin Toplam Giderler İçindeki Payına İlişkin Üst Sınır” başlıklı 5’inci maddesinin dördüncü fıkrasında; “ (4) *İdare tarafından şirkete personel gideri için yapılacak aylık ödemelerin toplamı, hizmet alımı sözleşmesinde öngörülen işçi ücretleri esas alınarak hesaplanan;*

a) *Asgari İşçilik maliyeti,*

b) *Asgari işçilik maliyeti üzerinden hesaplanan %4 sözleşme giderleri ve genel giderler,*

c) *İşçilikle bağlantılı ayni giderler,*

ç) *Asgari işçilik maliyeti ve işçilikle bağlantılı ayni giderler toplamı üzerinden %7’ye kadar belirlenecek kâr,*

dâhil işçilik giderleri toplamını aşamaz. İşçi ücretlerinin tespitinde asgari ücrette meydana gelen artışlar dikkate alınır. Asgari işçilik maliyeti, sözleşme giderleri ve genel giderler ile işçilikle bağlantılı ayni giderler ve kâr oranı, kamu ihale mevzuatı esas alınarak belirlenir. ” hükümleri yer almaktadır.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden anlaşılaçağı üzere; 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan düzenleme sonucunda belediyeler tarafından belediye şirketlerinden 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 22’nci maddesindeki limit ve şartlar ile 62’nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki sınırlamalara tabi olmaksızın personel alımı yapılmaktadır. Söz konusu personel alımı neticesinde belediyeler tarafından kendi şirketlerine sözleşme koşullarına göre tespit edilen hakedişler ödenmektedir.

İdarenin Belediyenin personel şirketiyle imzaladığı personel çalışmasına dayalı hizmet alımı sözleşmesinin bir bütün olduğu görülmekte olup, sözleşmede belirtilen hakediş tutarlarının bir kısmının ödenebileceğine ilişkin seçimlik hakları bulunmamaktadır.

Hakedişlerin vergi, sgk primi, genel gider ve kar tutarları düşölerek eksik ödenmesi durumunda şirket bu tutarları alacaklı kurumlara zamanında ödeyememekte, bu nedenle söz konusu borçlara gecikme zammı işlemektedir. Bu borçların ve gecikme zamlarının nihayetinde Su Kanalizasyon idaresi tarafından ödeneceğı, bu nedenle idarenin bütçesine fazladan külfet getireceğı değerlendirilmektedir.

Şirketle imzalanan personel çalışmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri ile bu sözleşmelere dayalı olarak yapılan hakedişlere ait ödeme emirleri incelendiğinde kurumun; sosyal güvenlik primleri, vergi, genel gider ve kar tutarlarının toplamı olan **141.600.700,70 TL**

(Vergi borcu 6.793.377,75 TL, sgk prim borcu: 82.409.803,06 TL, %4 genel gider + %7 kar: 52.397.519,89 TL) borcu olduğu tespit edilmiştir.

İdare tarafından verilen cevapta; şirket personellerinin maaş ödemelerinde Vergi ve SGK borcunun ödenmemesi, Genel Müdürlüğün mali imkansızlıkları nedeniyle yapılamadığı ifade edilmiştir.

Bahse konu hakediş ödemelerinin mali imkansızlıklar yüzünden ödenememiş olması, mevzuatla belirlenmiş yükümlülükleri ortadan kaldırmayacaktır. Nitekim mali imkansızlıklar sebebiyle bu Şirket'e hakediş ödemelerinin tam olarak yapılamaması da ileride İdare'yi ek mali külfetlerle karşı karşıya bırakabilecektir.

Kurumun daha fazla borç yükü altına girmemesi için bu tutarların zamanında personel şirketine ödenmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER

EK 1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Bazı Endüstriyel Atık Su Üreten İşletmelerin Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması ve Ruhsatlarının Geçerlilik Süresi Dolmasına Rağmen Yenileme İşlemlerinin Yapılmaması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Bulgu kısmen yerine getirildiğinden tekrar yazılmıştır
İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıp-Kaçak Oranının Yüksek Olması	2023	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu yerine getirilmediğinden tekrar yazılmıştır
İçme Suyu ve Atık Su Aboneliği Kaynaklı Alacakların Tahsil Edilememesi	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Bulgu kısmen yerine getirildiğinden yeniden yazılmıştır
Parasal Limitlerin Altında Kalmak Amacıyla Mal Alımları ile Yapım İşlerinin Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Yöntemi ile Gerçekleştirilmesi	2023	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu yerine getirilmediğinden tekrar yazılmıştır
İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu yerine getirilmediğinden tekrar yazılmıştır
İdare Tarafından Açılan Su Kuyularının Bilgisinin Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğüne Bildirilmemesi	2023	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu yerine getirilmediği için tekrar yazılmıştır
Vadesi Geçmiş Vergi Borcu Durumunu Gösterir Belge Aranılmadan Ödeme Yapılması	2023	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu yerine getirilmediği için tekrar yazılmıştır
Sosyal Güvenlik Kurumu Borç Sorgulaması	2023	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu yerine getirilmediği için tekrar yazılmıştır

Yapılmadan İlgililerine Ödeme Yapılması			
İdare Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Tarifelerinin Maliyetinin Altında Belirlenmesi	2023	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu yerine getirilmediği için tekrar yazılmıştır
Su Kayıplarının Kontrolüne İlişkin Mevzuat Gerekliklerinin Tam Olarak Yerine Getirilmemesi	2023	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu yerine getirilmediği için tekrar yazılmıştır